

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ขอนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของความคาดหวัง
2. ความหมายของการปฏิบัติการพยาบาล
3. ความคาดหวังกับความเป็นจริงในการปฏิบัติการพยาบาล
4. การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวัง (Expectation) มีความหมายแตกต่างจากความหวัง (Hope) คือ ความคาดหวังมีความหมายค่อนข้างไปทางเชื่อโดยมีเหตุผล ส่วนความหวังนั้นมีความหมาย ค่อนข้างไปทางความปรารถนา โดยไม่สู้จะมีเหตุผล (Sethaputra 1982 : 629) ความหวังยังเป็นคำที่มักจะใช้แสดงถึง การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับสิ่งที่ดี โดยที่ความคาดหวังนั้นอาจจะเป็นการคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับสิ่งที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ (Webster's New Universal Dictionary 1977 : 644) ความคาดหวังเป็นผลจากการคิดลึกลงอย่างมีเหตุผลในแนวทางที่เป็นไปได้

เมอร์เรย์ (Murray 1962 : 416) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหวังว่าจะทำได้ เพื่อให้บุคคลทำงานที่ตนเคยทำ และความคาดหวังนี้เป็นระดับที่บุคคลปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง

นักจิตวิทยาในยุคปัจจุบันที่อยู่ในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) ซึ่งนำโดยวูม (Vroom) ลอร์เลอร์ (Lawler) และ พอร์เตอร์ (Porter) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ความคาดหวังในความพยายาม-การกระทำ (Effort-Performance Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้า ถ้าหากตนเองลงมือแสดงพฤติกรรมอย่างเต็มที่สอดคล้องความสามารถแล้ว จะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด ในการที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ กล่าวให้ง่ายก็คือ บุคคลจะข่งใจว่าพฤติกรรมที่จะต้องทำนั้นมันยากเกิน

กำลังความสามารถของตนเองหรือไม่ ก่อนที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นออกไป เช่น ถ้ายกตัวอย่าง พฤติกรรมที่ตีเลิศให้บุคคลผู้หนึ่งฟัง โดยคาดหวังให้เขาเลียนแบบ เขาอาจจะไม่ยอมเลียนแบบ เพราะเขาคิดว่าตนเองไม่มีคุณสมบัติ หรือความสามารถที่จะทำเช่นนั้นได้

2. การคาดหวังในการกระทำ-ผลรวม (Performance-Outcome Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมว่า ถ้าหากเขาจะกระทำพฤติกรรมนั้น แล้ว เขาจะได้ผลลัพธ์ที่จะเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อตัวเขา (ลีทอิโซค วรานสันติกุล 2530 : 168 - 170)

สมทรง สุวรรณเลิศและคณะ (2523:26) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งหวังที่ผู้รับบริการคิดว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผลสำเร็จในการรักษา

สรวงศ์ จันทรเฒ (2524 : 44) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดน่าจะเกิดขึ้น และสิ่งใดบ้างน่าจะไม่เกิดขึ้น การคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ถูกต้องหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น นอสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความรู้สึก ความต้องการ หรือความมุ่งหวังของบุคคลที่มีต่อบางอย่าง ซึ่งจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ การกระทำ ฯลฯ เป็นการคิดไว้ล่วงหน้า และความคาดหวังจะเป็นไปตามประสบการณ์ของบุคคล

ความหมายของการปฏิบัติการพยาบาล

ดีบาชด์และเมนท์โคสกี (Deback & Mentkoski 1986 : 276) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงานของพยาบาล (Nurse performance) ไว้ว่าเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทางการพยาบาล โดยมีพื้นฐานมาจากการศึกษาและสามารถสังเกตได้จากการปฏิบัติงานกับผู้รับบริการ ซึ่งบัลชาร์ดและฟอเทอร์ (Bushardt & Fowler 1988 : 40-41) มีความเห็นว่าเป็นความสามารถนั้นเป็นองค์รวมอยู่ที่ตัวบุคคล ที่สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ทักษะ ความชอบ ความพอใจ แรงจูงใจ และการรับรู้ของบุคคล ซึ่งความสามารถนั้นเป็นผลลัพธ์ (Outcome) ของกระบวนการศึกษา

โอเร็ม ได้กล่าวว่า ความสามารถทางการปฏิบัติการพยาบาลกับความสามารถในการดูแลตนเอง (Self care agency) มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของมนุษย์

และความสามารถที่มีไว้สำหรับการทำงานที่พิเศษโดยเฉพาะ มีความแตกต่างเฉพาะส่วนที่ความสามารถทางการปฏิบัติการพยาบาลจะต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อนและนำมาใช้กับผู้อื่น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเพิ่มส่วนประกอบด้านสังคม และปฏิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคลเข้าไปในวิชาชีพเพื่อให้เกิดมีระบบกิจกรรมการพยาบาล หรือการปฏิบัติที่ล้อมรอบคอบทั้งทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างกันและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่รวมไปถึงการรู้จัก ความรักผูกพัน กำลังใจและสิ่งซึ่งชี้ถึงการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญมาแล้ว ซึ่งเป็นศิลปะและความสุขุมรอบคอบของการพยาบาล ทำให้พยาบาลสามารถที่จะ 1) แสวงหาค่าปรึกษาเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แปลกใหม่และยุ่งยาก 2) มีการตัดสินใจที่เหมาะสมในสิ่งที่จะต้องกระทำและสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงในสถานการณ์บางอย่าง 3) มีการตัดสินใจที่จะเลือกปฏิบัติทางใดทางหนึ่ง และ 4) ให้การปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้นศิลปะและความสุขุม จึงจำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาล (Orem 1991 : 255-256)

การปฏิบัติการพยาบาลเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งในหลักสูตรของพยาบาลศาสตร์ ได้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งทางภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้

ในภาคทฤษฎีจะประกอบไปด้วยวิชานี้ฐานทั่วไป 4 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษย์ศาสตร์ และกลุ่มวิชาภาษาศาสตร์ ซึ่งในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปนี้จะช่วยพัฒนาให้บุคคลมีสติปัญญากว้าง สามารถเข้าถึงจิตใจบุคคลอื่นและสังคม มีคุณธรรม บุคลิกภาพและประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ (ทัศนา บุญทอง 2522 : 19) และหมวดวิชาชีพ ได้แก่ วิชาพื้นฐานวิชาชีพ วิชาชีพการพยาบาล เป็นความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

ในภาคปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาที่ต้องนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้มารับบริการในสถานการณ์ต่าง ๆ และเป็นงานที่ปฏิบัติกับบุคคลที่มีชีวิตจิตใจ ไม่สามารถลองถูกลองผิดได้ เพราะถ้าผิดพลาดอาจเกิดอันตรายแก่ผู้รับบริการถึงแก่ชีวิตได้ ลักษณะการเรียนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง เคร่งครัดระเบียบวินัย และนำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีระบบระเบียบเป็นขั้นตอน เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาทางการพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีความเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย ตลอดจนสามารถวางแผนการพยาบาลได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติการพยาบาลและสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างถูกต้อง มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง นักศึกษาต้องปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ประจำวันทั้งภาวะปกติและภาวะวิกฤต นักศึกษาต้องนำความรู้ทางภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้พัฒนาสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ความคาดหวังกับความเป็นจริงในการปฏิบัติการพยาบาล

ความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลโดยทั่วไป มักจะปรารถนาหรือมีความมุ่งหวังให้ตัวเอง เป็นพยาบาลที่ดีในอนาคต การเป็นพยาบาลที่ดีมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่ สังคมต้องการซึ่งหลักสูตรของคณะ หรือภาควิชาพยาบาลศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้กำหนด ลักษณะของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นความคาดหวังไว้ 12 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ทั่วไป อันก่อให้เกิดสติปัญญา มีเหตุผลตัดสินใจได้ถูกต้องในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รู้จักใช้สิทธิใน ระบอบประชาธิปไตยในฐานะพลเมืองดี
2. มีความสามารถในการนำหลักวิชาการพยาบาล และวิทยาศาสตร์การแพทย์มา ประยุกต์ในการวางแผนการพยาบาลให้เหมาะสมกับผู้ป่วยเป็นรายบุคคล เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา สถานที่และให้ทันต่อวิวัฒนาการการพยาบาล
3. มีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาการพยาบาล ความต้องการการพยาบาลของ ผู้ป่วยตลอดจนปัญหาของสังคม และความต้องการด้านสุขภาพอนามัยชุมชน
4. มีความสามารถวางแผน และให้การรักษายาบาลได้อย่างเหมาะสมกับปัญหา และความต้องการของผู้ป่วยแต่ละบุคคล ตลอดจนประเมินผลงานในด้านการรักษายาบาลได้
5. ให้บริการในด้านป้องกันโรค แนะนำและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งให้การวินิจฉัย และความช่วยเหลือแก่ปัญหาสุขภาพแก่ประชาชน
6. มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ตลอดจนศึกษาค้นคว้า วิจัย และนำผลการวิจัย มาใช้ในการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอยู่เสมอ
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถร่วมมือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่ให้ บริการการรักษายาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพของ ประชาชน
8. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ความรับผิดชอบในวิชาชีพ
9. รู้จักปรับปรุง และรักษามาตรฐานการพยาบาล โดยการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเอง พร้อมทั้งแก้ไขให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และโดยการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิชาชีพ-

พยายามอย่างจริงจัง

10. เป็นผู้นำในการพยายาม โดยใช้ความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง รวมทั้งใช้ทักษะและเจตคติที่ดี
11. รู้จักสร้างสรรค์ทัศนคติที่ดีต่อตนเองและวิชาชีพ ตลอดจนยึดมั่นในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
12. รู้จักพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ

การปฏิบัติการพยายามตามสภาพความเป็นจริงของนักศึกษา จะจะเป็นไปตามการรับรู้ในขณะนั้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ทั้งปัจจัยภายในหรือร่างกายซึ่งได้แก่ หลักสูตรของวิชาชีพพยายาม อาจารย์ผู้สอน สิ่งแวดล้อมทั้งในสถานที่ศึกษาและหอผู้ป่วยที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานอยู่ และปัจจัยภายในร่างกาย ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกาย เช่น สติปัญญา สุขภาพของร่างกาย ความเห็นดีเห็นชอบ ความอ่อนเพลีย และอีกด้านหนึ่งคือ ความพร้อมทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความวิตกกังวล ทัศนคติต่อวิชาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ นักศึกษายังมีประสบการณ์ในการเผชิญหรือแก้ปัญหาบ่อย มีความจำกัดหรือจำเป็นให้ปฏิบัติการพยายามได้ไม่สมบูรณ์ ตลอดจนการศึกษาทางภาคทฤษฎีอาจไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย (ทัศนาศาสตร์ บทที่ 2522 : 28) และการปฏิบัติพยายามที่ทำได้ไปเรื่อย ๆ ก็อาจทำให้เกิดความขี้ขลาดหรือความเบื่อหน่าย เนื่องจากลักษณะงานที่ซ้ำซากไม่ท้าทายต่อความรู้ความสามารถของตนเอง (ฟาริดา อิบราฮิม 2525 : 14) ที่สำคัญคือ การปฏิบัติการพยายามให้ได้ดั่งนั้นทำได้ยาก เห็นดีเห็นชอบ ต้องอาศัยความอดทนอย่างมาก ถ้าเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี เช่น เกียจคร้านไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ผู้ป่วย คนที่ดีก็อาจจะละความอดทนไปในที่สุด

ดังนั้นความคาดหวังกับการปฏิบัติจริง บางครั้งอาจไม่เป็นไปตามแนวเดียวกัน คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังและการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยายามของนักศึกษานานาชาติ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ว่ามีสาเหตุหรือปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของนักศึกษามีความแตกต่างกัน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียน การสอน เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และสนองนโยบายของประเทศชาติได้

การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

สมคิด รัชศาสตร์ (2533 : 4-5) ได้กล่าวว่าการศึกษายุ่งเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาทั่ว ๆ ไปทุกระดับนั้น ได้มีการยอมรับร่วมกันว่าจุดมุ่งหมายสำคัญที่ใช้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนคือ มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้าน พหุพิสัย (cognitive domain) ด้านทักษะนิสัย (psychomotor domain) และด้านจิตพิสัย (affective domain) ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นจุดมุ่งหมายส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาวิชาชีพ (professional school) อย่างเช่น สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ แพทยศาสตร์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่อยู่ในทีมสหวิชา

การพัฒนาด้านพหุพิสัยนั้นจะมุ่งให้การให้ข้อเท็จจริง ความรู้ ความเป็นจริงของเรื่องต่าง ๆ มุ่งให้ใช้ความรู้นั้นได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผลรวมทั้งอธิบายผลหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ บูรณาการความรู้เพื่อสร้างความคิดใหม่ ๆ และทำการประเมินผลการปฏิบัติได้อย่างมีหลักการและเหตุผล

การพัฒนาด้านทักษะนิสัย จะมุ่งให้ผู้เรียนสามารถทำได้ ทักษะสำคัญคือ ทักษะของการแสดงออกโดยการกระทำ ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติหรือทำโดยอัตโนมัติมีความคล่องแคล่วถูกต้องทั้งในกระบวนการและเทคนิควิธี ทำด้วยความมั่นใจและนำไปสู่ผลตามที่คาดหวัง อีกทักษะหนึ่งคือทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถในการอธิบายให้เข้าใจได้ พูดโน้มน้าวให้เกิดความคิดหรือการกระทำ หรือการสื่อความที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองได้เป็นต้น

ส่วนการพัฒนาด้านจิตพิสัย จะครอบคลุมพัฒนาการด้านความสนใจ กศนคติ ค่านิยม ความนิยม ชมชอบ ความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ พัฒนาการด้านจิตพิสัยนี้เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ตามสิ่งเร้า มักจะพูดกันเสมอว่าเป็นพฤติกรรมที่วัดให้แน่นอนได้ยากและอาจต้องใช้เวลา อย่างไรก็ตามก็ทุกฝ่ายก็ให้ความสำคัญต่อพัฒนาการด้านจิตพิสัยนี้ไว้ เพราะเชื่อกันว่าเป็นพิสัยที่มีผลต่อพัฒนาการด้านพหุพิสัยและทักษะนิสัยอย่างมาก

จริยวัตร คมพัยค์ส์ (2537 : 68-71) ได้กล่าวถึงการจัประสภการณ์การศึกษภาคปฏิบัติ ว่าการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาพยาบาล แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียนการสอนทางภาคทฤษฎี และการเรียนการสอนทางภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนทางภาคปฏิบัตินี้เป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาลที่จะนำไปสู่การดูแล (caring) และการปฏิบัติพยาบาล (nursing care) ได้ถูกต้องตรงตามปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการ นอกจากนี้การเรียนการสอนภาคปฏิบัติยังสามารถประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ครบถ้วน ทั้งด้านพหุศึกษา

จริยศึกษาและหัตถศึกษา ซึ่งมีวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละสถาบัน

การจัดประสบการณ์การศึกษาภาคปฏิบัติควรเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพหรือเหตุการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เห็น ได้สังเกต ได้สัมผัส และได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทุกส่วน ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวนี้จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวางช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสม อย่างไรก็ตามสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น สัมพันธ์อยู่กับความสามารถ ความสนใจ การยอมรับในคุณค่า และความสำคัญของการเรียนการสอน ตลอดจนการตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบของครูที่ทำหน้าที่สอน สารสำคัญในการจัดประสบการณ์การศึกษาภาคปฏิบัติต้องมีจุดมุ่งหมายที่เสริมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของรายวิชาด้วย

จากการสัมมนาของทบวงการศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8-11 กันยายน 2530 ได้ให้แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาคปฏิบัติว่า เครื่องมือการประเมินนั้น ควรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทั้ง 3 นิสัย คือ นกขนิษฐ - ทักษะนิษฐ และเจตนิษฐ โดยผสมผสานกัน ทั้งนี้ควรมีการประเมินด้านทักษะนิษฐและเจตนิษฐมากกว่านกขนิษฐเพราะการปฏิบัติการณ์ของอาชีวศึกษาจำเป็นต้องใช้ความรู้อยู่แล้ว และการดำเนินการสร้างเครื่องมือ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาคปฏิบัตินั้น อาจกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการของอาชีวศึกษา รวมทั้งกระบวนการของการปฏิบัติวิชาชีพที่จะต้องสัมพันธ์กับวิชาชีพอื่น ผู้เกี่ยวข้องและผู้รับบริการด้วย

กลยา ตันติผลาชีวะ (2530) ได้สรุปปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสาขาอาชีวศึกษาไว้ดังนี้

1. ปัญหาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปและพื้นฐานวิชาชีพ :

1.1 ปัญหาของผู้สอนและผู้เรียน

- ผู้สอนมีคุณวุฒิสูงทำให้สอนเนื้อหาวิชาลึกซึ้งตามความรู้ของตน
- ไม่สามารถหาผู้สอนในวิชาผสมผสานได้
- ผู้สอนไม่สอนไปตามรายละเอียดวิชาที่กำหนดไว้
- อัตราส่วนของผู้สอน : ผู้เรียนไม่สัมพันธ์กัน
- ผลการเรียนของผู้เรียนจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
- ผู้เรียนไม่ทราบเหตุผลการเรียน หมวดวิชานี้ว่าเกี่ยวข้องกับวิชาชีพอย่างไร

1.2 ปัญหาของวิธีการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระ

- ไม่สามารถประเมินวิธีการเรียนการสอนของผู้สอนได้
- มีปัญหาเรื่องงบประมาณ
- มีปัญหาในการจัดการการสอน
- วิชาในหมวดนี้ควรจะเป็นวิชาปริทัศน์หรือประยุกต์
- เนื้อหาบางวิชาน่าจะรวมกัน เช่น Anatomy กับ Physiology
- สถานที่เรียนบางวิชาอยู่ห่างไกลต้องเสียเวลาเดินทาง

2. ปัญหาในหมวดวิชาชีพ

2.1 ปัญหาในภาคทฤษฎี

2.1.1 ปัญหาของผู้สอน

- จัดเนื้อหาการเรียนการสอนเหมือนเดิมทั้ง ๆ ที่ปรับปรุงหลักสูตรใหม่แล้ว
- ความคิดเห็นทางด้านการพยาบาลของอาจารย์จากต่างสถาบันกันแตกต่างกัน
- โอกาสศึกษาต่อทางวิชาการของผู้สอนค่อนข้างจำกัด

2.1.2 ปัญหาของผู้เรียน

- ไม่มีเวลาทบทวนวิชาที่เรียนมา เนื่องจากจำนวนชั่วโมงเรียนมีมากเกินไป
- ทักษะติดต่อวิชาชีพเปลี่ยนไปในทางลบเมื่อเรียนชั้นสูงขึ้น
- นักศึกษาที่ต้องขึ้นศึกษาภาคปฏิบัติในตอนเช้าและเรียนในตอนบ่ายมักไม่ค่อยอยากเรียน

2.1.3 เนื้อหาสาระและวิธีการเรียนการสอน

- มีความซ้ำซ้อนในเนื้อหาวิชา
- ลักษณะวิชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา
- วิธีการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ
- การสอน Team teaching ยังทำไม่ถูกต้อง
- เอกสารแต่ละวิชามีมากเกินไป

- การสอนเน้นรายละเอียดปลีกย่อยมากเกินไป ทำให้นักศึกษาจับใจความสำคัญไม่ได้
 - การจัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 3 นักศึกษาเรียนหนักมากเกินไป
- 2.1.4 อุปกรณ์และแหล่งเอื้ออำนวยต่าง ๆ
- ตำราภาษาไทยมีน้อย นักศึกษาไม่ชอบอ่านตำราภาษาอังกฤษ

2.2 ปัญหาในภาคปฏิบัติ

- จำนวนครูไม่เพียงพอ
- ไม่มีสถานที่ฝึกเมื่อต้องไปฝึกต่างสถานที่
- การจัดการศึกษาภาคปฏิบัติไม่ต่อเนื่องทำให้นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติน้อยลง
- สถานที่ฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น
- บุคลากรบนหอผู้ป่วยมีข้อจำกัดไม่สามารถให้ความรู้กับนักศึกษาได้
- การเรียนภาคทฤษฎีกับการฝึกปฏิบัติจริงไม่สอดคล้องกัน
- การจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาโดยยึดหอผู้ป่วย หรือโรคเป็นหลัก ทำให้ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติแต่ละแห่งน้อยเกินไป เนื่องจากต้องเปลี่ยนเวลาไปฝึกหลายแห่ง
- อาจารย์ที่สอนภาคปฏิบัติมักจะเป็นอาจารย์อาวุโสในชั้น ทำให้ขาดความรู้และประสบการณ์
- อาจารย์ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติพยาบาล
- การประเมินผลภาคปฏิบัติ นักศึกษาไม่ได้รับการประเมินผลในลักษณะความก้าวหน้า มักจะประเมินผลในลักษณะรวบยอด
- นักศึกษาไม่ได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์อย่างเพียงพอในขณะฝึกปฏิบัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา ค้นคว้าตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษานพยาบาลตามการรับรู้ของตนเอง ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยที่เฉพาะเจาะจง แต่พอจะรวบรวมงานวิจัยอื่น ๆ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ค.ศ. 1966 รีแวนส์ (Revans) ได้ทำการศึกษาถึงความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนพยาบาล 3 แห่ง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า การศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยไม่สอดคล้องกัน การปฏิบัติงานยังไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือเห็นผลงานจากครูพยาบาลเท่าที่ควร ผู้ทำการศึกษาเรื่องนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าทั้งพยาบาลและครูพยาบาลควรร่วมปฏิบัติงานกับนักศึกษาอย่างใกล้ชิด

ค.ศ. 1969 ริต้า เอฟ สเตน (Rita F. Stein) ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มเดียวกันเมื่อนักศึกษาอยู่ในปีที่ 2 และปีที่ 4 เกี่ยวกับความต้องการบทบาทและความขัดแย้งระหว่างการศึกษานพยาบาล และการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ผลการวิจัยปรากฏว่า ในด้านการศึกษานพยาบาล นักศึกษาพยาบาลร้อยละ 66 กล่าวว่า การศึกษานพยาบาลที่ดีที่สุดสำเร็จได้ด้วยการศึกษาฝึกปฏิบัติบนคลินิก ร้อยละ 60 มีความรู้สึกว่า ได้เป็นพยาบาลอย่างแท้จริง เมื่อได้ทำงานและประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่นพยาบาลโดยที่ครูพยาบาลไม่ต้องดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิดเกินไป ร้อยละ 21 ซึ่งให้เห็นว่า การอภิปรายกลุ่มในคลินิก การสัมมนาและการรายงานผลการศึกษา ผู้ป่วยเป็นรายบุคคลเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ในด้านการศึกษานภาคปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาลปีที่ 4 ร้อยละ 60 กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ทางค่านบริการนพยาบาลให้ความช่วยเหลือนักศึกษา เกี่ยวกับวิธีให้การพยาบาล ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจการบริหารและนโยบายของโรงพยาบาล ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรอื่น ๆ นักศึกษาได้รับความไว้วางใจและเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นมากขึ้น เมื่อทำงานในวันหยุดราชการ เพราะเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายบริการให้การดูแลใกล้ชิดมากขึ้น มีเพียงร้อยละ 17 ที่กล่าวว่า เจ้าหน้าที่นพยาบาลไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย

ในปี ค.ศ. 1980 ดอนนา เอ็ม อาร์ลตัน และอลกา เอส มีคอร์ต (Donna M. Arlton and Olga S. Miercort) ได้กล่าวถึงความคับข้องใจในการจัดสิ่งแวดล้อม เนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักศึกษาพยาบาลบนหอผู้ป่วยว่า อาจารย์ไม่มีสิทธิ์ในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตามความต้องการได้ จึงร่วมกันจัดตั้งคลินิกการพยาบาลขึ้นเอง โดยเปิดเป็นคลินิกผู้สูงอายุเพื่อจัดประสบการณ์ด้านการรักษาลุขภาพ และการป้องกันโรคแก่นักศึกษา โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากมูลนิธิเดนเวอร์ (Denver Foundation) ซึ่งเป็นมูลนิธิเกี่ยวกับสนับสนุนความต้องการของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ในคลินิกนี้ประกอบด้วยอาจารย์นพยาบาลซึ่งอยู่ประจำตลอดภาคการศึกษา นักศึกษาพยาบาลในโปรแกรมต่าง ๆ แพทย์ซึ่งเชิญมาเป็นที่ปรึกษา นักสังคม

สงเคราะห์ เป็นต้น ปรากฏว่า ได้ผลดีมากสำหรับการเรียนรู้ของนักศึกษา และสรุปว่า คลินิกหรือหอผู้ป่วยเป็นเครื่องมือที่มีค่ายิ่งสำหรับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษา

สำหรับในประเทศไทยมีรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พ.ศ. 2512 ฟารีตา อิบราฮิม ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศิริราช โดยใช้ประชากรเป็นนักเรียนพยาบาลปีที่ 3 จำนวน 75 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม จากการสำรวจพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีประสบการณ์มากกว่า เมื่อมีปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการปรึกษาหัวหน้าพยาบาล หรือพยาบาลประจำตึก และปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับหัวหน้าตึกก็คือ หัวหน้าตึกให้คะแนนภาคปฏิบัติไม่ยุติธรรม ทำให้นักเรียนขาดความเชื่อถือในคะแนนที่ได้รับ และเสนอให้พยาบาลประจำตึกทุกคนมีส่วนร่วมในคะแนนนักเรียน และให้หัวหน้าตึกพยายามรู้จักนักเรียนทุกคน และให้ความเป็นกันเอง ปัญหาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่และความรู้ทางด้านวิชาการ เสนอแนะให้มีการประชุมระหว่างพยาบาลประจำตึก เพื่ออบรมทางด้านความประพฤติและวิชาการ ปัญหาอื่น ๆ บางคนเห็นว่า นักเรียนและอาจารย์ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักเรียนพยาบาลด้วย

พ.ศ. 2515 นภาพร นนทกร ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษานพยาบาลที่มีต่อการศึกษภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยเช่นเดียวกัน แต่ทำการศึกษาในโรงพยาบาลรามาศิบดี พบว่า นักศึกษาชอบทำงานในเวรเช้ามากกว่า เพราะมีครูคอยให้คำแนะนำและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลมากกว่าเวรอื่น ๆ และนักศึกษาชอบทำงานร่วมกับผู้มีประสบการณ์มากกว่า และชอบปฏิบัติงานในแบบที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน อุปสรรคในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ อุปสรรคที่มีสาเหตุจากพยาบาลก็คือ พยาบาลไม่เป็นกันเองทำให้นักศึกษาไม่กล้าปรึกษา นักศึกษาบางส่วนเห็นว่าพยาบาลไม่ช่วยเหลือให้คำแนะนำที่ถูกต้องในขณะปฏิบัติงาน และพยาบาลทำงานไม่ถูกเทคนิค ยึดมั่นเป็นตัวอย่างไม่ได้ สาเหตุจากครูพยาบาลก็คือ ส่วนใหญ่เห็นว่าครูพยาบาลให้คะแนนไม่ยุติธรรม เพราะดูแลการปฏิบัติงานของนักศึกษาไม่ทั่วถึง ส่วนสาเหตุสุดท้ายที่ทำให้ให้นักศึกษาปฏิบัติงานไม่ทันเวลานั้น เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน จำนวนผู้ป่วยที่รับผิดชอบมากเกินไป ไม่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อนและการเข้าใจผิดรู้เท่าไม่ถึงการณ์

พ.ศ.2519 ประไพ ปิยะจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย
 ของนักเรียนพยาบาล โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองแพทย์ กรมตำรวจ ประชากรที่
 ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 รวม 60 คน พบว่า ในปัญหาที่เนื่องจาก
 ตัวนักเรียนเองพบว่า การใช้แรงงานของนักเรียนในขณะปฏิบัติงานนั้นมีมากกว่าการให้การศึกษา
 ตำราประกอบการเรียนที่เป็นภาษาไทยมีน้อย ปฏิบัติงานไม่ทันเวลาและใช้เทคนิคการพยาบาลไม่
 ถูกต้อง เพราะขาดความมั่นใจในความรู้ความสามารถ และการปฏิบัติงานของตนเอง นอกจากนี้
 ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ครูพยาบาลควรทำตนเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ที่ดีให้กับนักเรียนและเจ้าหน้าที่
 ในหน่วยงานนั้น ขณะเดียวกันก็ปลูกฝังคุณค่าของการมีสัมพันธ์ภาพให้แก่กันนักเรียนด้วย



พ.ศ.2519 ประไพ ปิยะจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย
 ของนักเรียนพยาบาล โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองแพทย์ กรมตำรวจ ประชากรที่
 ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 รวม 60 คน พบว่า ในปัญหาที่เนื่องจาก
 ตัวนักเรียนเองพบว่า การใช้แรงงานของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติงานนั้นมีมากกว่าการให้การศึกษา
 คำราประกอบกรเรียนที่เป็นภาษาไทยมีน้อย ปฏิบัติงานไม่ทันเวลาและใช้เทคนิคการพยาบาลไม่
 ถูกต้อง เพราะขาดความมั่นใจในความรู้ความสามารถ และการปฏิบัติงานของตนเอง นอกจากนี้
 ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ครูพยาบาลควรทำตนเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ที่ดีให้กับนักเรียนและเจ้าหน้าที่
 ในหน่วยงานนั้น ขณะเดียวกันก็ปลุกฝังคุณค่าของการมีสัมพันธ์ภาพให้แก่กับนักเรียนด้วย

